

Розробити комплекс заходів щодо постійного моніторингу потенційних дебіторів (оцінювання фінансового стану та платоспроможності, ринкової репутації, іміджу тощо).

Створювати резерв сумнівних боргів та виробити порядок його визначення в обліковій політиці підприємства.

Своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості. Також доводиться впроваджувати в практику управління лімітування дебіторської заборгованості як у загальних обсягах, так у розрахунку на одного дебітора (існуючого чи потенційного) і періодично переглядати граничні суми.

Отже, удосконалення обліку та аудиту дебіторської заборгованості за вказаними напрямками має підвищити їх ефективність, що забезпечить своєчасність, повноту та юридичну обґрунтованість розрахунків з дебіторами як запоруку успішного розвитку, стабільності та стійкості вітчизняних підприємств у сучасних ринкових умовах.

Список використаних джерел:

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість», затверджений наказом МФУ від 08.10.99 р. № 237.

Горбачова О. М. Облік та аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / О. М. Горбачова, Л. В. Лахай. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>.

Колеснікова О. М. Проблемні питання обліку резерву сумнівних боргів в контексті Податкового кодексу України [Електронний ресурс] / О. М. Колеснікова // Ефективна економіка. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?Operation=1&iid=772>.

Кияшко О. М. Необхідність облікового забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства / О. М. Кияшко // Актуальні проблеми економіки. – №3.

УДК 657. 422 (622)

ПИТАННЯ ОБОРОТНОСТІ АКТИВІВ ТА ЇЇ ОЦІНКИ

В. К. Орлова, С. М. Кафка, О. С. Степанюк

***Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
e-mail: oa@nung.edu.ua***

Діяльність будь якої підприємницької структури починається з грошей. Безумовно, різні види діяльності потребують різного обсягу стартових грошей. Так, банківська діяльність потребує більш значних коштів, ніж, наприклад, діяльність в сфері інтелектуального бізнесу, де в обіг запускається і потім забезпечує вигоди від діяльності інтелект, який постійно використовується. Переважна більшість видів діяльності починається з запуску в обіг грошей і

результат діяльності також, як правило, оцінюється в грошах, які в процесі діяльності перетворюються в необхідні для торгівлі в запаси товарів, а в виробничих галузях – в запаси сировини, матеріалів, палива та інші необхідні предмети праці, що в процесі виробництва перетворюються в готову продукцію, яка відпускається покупцям та замовникам, а ті в свою чергу сплачують гроші за отриману продукцію. На отримані гроші виробник продукції знову закупає сировину і процес повторюється. Цей кругообіг капіталу був в свій час досліджений К. Марксом, який схематично представив рух капіталу в такій формі: $\Gamma \rightarrow T \rightarrow \Gamma'$ [1, с. 101], де Γ – гроші або авансований капітал; T – товар або товарний капітал; Γ' – первісно авансована грошова сума з приростом (гроші, $\Gamma + \Gamma$).

Дослідники оборотних активів промислового підприємства Калмакова Н. А. та Зубкова О. В., аналізуючи цикли обороту елементів активів, використовує таке поняття як цикл обороту кредиторської заборгованості [2, с. 156-161], тривалість якого визначають як ділення виручки від реалізації на кредиторську заборгованість. Тобто використано прийнятий підхід до розрахунку будь-якого коефіцієнта оборотності (виручка поділена на відповідний актив, коефіцієнт оборотності якого розраховується). Калмакова Н. А. виділяє операційний цикл, який об'єднує виробничий і комерційний цикли, і визначають фінансовий цикл, що розрахований, як різниця між операційним циклом і циклом обороту кредиторської заборгованості [2, с. 156-161].

Розглянемо методику розрахунку фінансового циклу Калмакової Н. А.:

$$ОЦ = ПЦ + ЦО_{дз},$$

Де ОЦ – довжина операційного циклу, дні;

ПЦ – період оборотності запасів (виробничий цикл), дні;

$ЦО_{дз}$ – період оборотності дебіторської заборгованості, дні [2, с. 156-161].

Фінансовий цикл за Калмаковою Н.А. – це: $ФЦ = ПЦ + ЦО_{дз} - ЦО_{кз} = ОЦ - ЦО_{кз}$, де $ФЦ$ – довжина фінансового циклу, дні; $ЦО_{кз}$ – довжина обороту кредиторської заборгованості, дні [2, с. 156-161].

Враховуючи те, що кредиторська заборгованість не обертається, а задіяні в процесі гроші вже вкладені в активи і разом з усіма активами обертаються, бачимо, що наведена формула не має економічного змісту. Цікаво, що Калмакова Н. А. пропонує розраховувати поточну фінансову потребу (ПФП):

$ПФП = (\text{оборотні активи} - \text{грошові кошти}) - \text{кредиторська заборгованість}$.

Щоб зрозуміти неправильність такого підходу до розрахунку поточної фінансової потреби, розглянемо конкретну ситуацію на даних ПрАТ «Нафтогазовидобування» і представимо цю ситуацію графічно (рис. 1).

	Необоротні активи 3 404	Власний капітал 6 232	
	Власні обігові кошти 2 828		Зобов'язання
	Позичені кошти 1 886, в тому числі грошові кошти 12,5	Довгострокові зобов'язання 254	
		Поточні зобов'язання 1 632	
	8 118	8 118	

Рис. 1. Ілюстрація розрахунку поточної фінансової потреби за Калмаковою Н. А., млн. грн.*

Джерело: [3, с 11-19; 4, с. 42-45].

рис. бачимо, якщо зменшити обігові кошти (4 714) на кредиторську заборгованість (1 886), то отримаємо наявні власні обігові кошти (2 828), а не поточну фінансову потребу.

Отже, кредиторська заборгованість не обертається, а обертаються гроші або товар, отримані в кредит, тому такі показники як коефіцієнт оборотності та період обороту кредиторської заборгованості, які пропонують розраховувати багато економістів, не мають економічного змісту. Відповідно розрахувати поточну потребу в оборотних коштах лише на підставі інформації бухгалтерського балансу, як це пропонують деякі дослідники, не можливо.

Список використаних джерел:

Маркс К. Капітал. Критика політичної економії. 1933. X. : Пролетар. 827 [Т. 1; Книга 1.]

Калмакова Н. А. Комплексний аналіз фінансових потоків і циклів оборота елементів оборотного капіталу // Ефективна логістика : збірник статей учасників III науч.-практ. конф. з міжнарод. участієм. 3 грудня 2009 г. / отв. ред. А. Г. Бутрін. Челябінск: Изд. центр ЮУрГУ, 2009. С. 156-161. Ч. 1.

Калмакова Н. А., Зубкова О. В. Комплексний аналіз фінансових потоків і елементів оборотного капіталу промислового підприємства. Економічний аналіз: теорія і практика. М., 2010. № 32 (197). С. 11-19.

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПрАТ «Нафтогазовидобування» на 31.12.2016 р. в млн. грн. / База даних «Річна інформація емітента цінних паперів за 2016 рік» // URL: <http://www.ngv.com.ua/> (дата звернення 20.02.2019 р.).